

Lopás, csenés és a „helyi szokások”

Szántó-Várnagy Binjamin Ze'ev, 2013.05.01

Mottó:

„Mért legyen én tisztességes? Kiterítenek úgyis!
Mért ne legyenek tisztességes? Kiterítenek úgyis.”

/József Attila: Két hexameter/

1. Sábát 31a

Amikor az embert a [mennyei] bíróság elé viszik, megkérdezik tőle: Tisztességesen adtál-vettél?	בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה?
---	---

2. Mózes 1., 42:6 – Szforno kommentárja

És József - ő volt az uralkodó az országban, ő volt a táplálója az ország egész népének.	וְיֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל-הָאָרֶץ הוּא הַמְשֻׁבֵּר לְכָל-עַם הָאָרֶץ.
--	---

Azzal együtt, hogy uralkodó volt, ő maga volt az eladó is. Nem bízott a szolgálóiban, ugyanis sok pénzről volt szó, ami Fáraónak járt, ahogy írva van: „és elvitte József a pénzt Fáraó házába” (47:14). Ezért nem adott el a vevőknek egy szem búzát sem a saját pecsétje és keze írása nélkül.	עם היותו השליט היה הוא בעצמו המוכר ולא היה מאמין בעבדיו כי אמנם היה הכסף רב מאד וראוי לפרעה כאמרו ויבא יוסף את הכסף ביתה פרעה ולכן לא היה שום בר ממכר לקונים בלתי חותמו או כתב ידו.
--	---

3. Táánit 23a-b – Ábá Chilkijáhu

Egyszer esőre volt szükség. Elküldtek a bölcsek két rabbit hozzá, hogy imádkozzon, hogy essen az eső. Elmentek a házába, nem találták ott. Kimentek a mezőre, megtalálták, ott dolgozott. Üdvözölték, ő viszont feléjük sem fordult. [...] Mi volt az oka, hogy köszöntünk, és te felénk sem fordultál? Mondta nekik: napszámos dolgozó vagyok, azt gondoltam, nem szakíthatom meg a munkát.	זימנא חדא איצטריך עלמא למיטרא, שדור רבנן זוגא דרבנן לגביה למבעי רחמי דניתי מיטרא. אזול לביתיה ולא אשכחוהו, אזול בדברא ואשכחוהו דהוה קא רפיק. יהבו ליה שלמא ולא אסבר להו אפיה. [...] מאי טעמא כי יהבינא למר שלמא לא אסבר לן מר אפיה? - אמר להו: שכיר יום הוא, ואמינא לא איפגר.
--	---

4. Hilchot Genévá 1:1 (Rámbám: Misné Torá)

Aki ellop bármit, akárcsak egy prutá értékben, vagy többet, megszegi a „ne lopjatok” (Mózes 3., 19:11) tórai tilalmát.	כל הגונב ממון משוה פרוטה ומעלה עובר על לא תעשה שנ' "לא תגנבו".
--	--

5. Bává Mecíá 83a (7:1 misna)

Történt Rabbi Jochánán ben Mátjával, hogy mondta a fiának: menj, bérelj nekünk munkásokat! A fia ígért a munkásoknak enni-alót. Az apja azt mondta neki: még ha olyan lakomát is rendezel nekik, mint Salamonnak volt az ő idejében, azzal sem tennél eleget a kötelezettségednek, hiszen ők Ábrahám, Izsák és Jákob fiai! Hanem amíg el nem kezdik a munkát, menj és mondd meg nekik, hogy nem kapnak mást, csak kenyeret és lencsét (<i>pász vekitnisz</i>). Rábán Simon ben Gámliel mondta: nem kellett volna mondania, hanem mindent úgy intézhetnek, mint ahogy a környéken szokás (<i>minhág hámediná</i>).	מעשה ברבי יוחנן בן מתיא שאמר לבנו, צא ושכור לנו פועלים, ופסק עימהם מזונות. וכשבא אצל אביו, אמר לו, אפילו את עושה להם כסעודת שלמה בשעתה, לא יצאת ידי חובתך, שהם בני אברהם יצחק ויעקוב; אלא עד שלא יתחילו במלאכה, צא ואמור להם, על מנת שאין לכם אלא פת וקטנית בלבד. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא היה צריך לומר, אלא הכול כמנהג המדינה.
---	--

6. Szuká 52a

A jövendőben elhozza a Szent, Áldott Ő a jécer hárá, és levágja az igazak és a gonoszok előtt. Az igazak úgy fogják látni, mint egy magas hegyet, a gonoszok úgy fogják látni, mint egy vékony hajszálat. Ezek is sírnak, azok is sírnak. Az igazak sírnak és azt mondják: hogyan is tudtunk meghódítani egy ilyen magas hegyet! A gonoszok sírnak és azt mondják: hogyan is nem tudtunk elbánni egy ilyen vékony hajszállal!	לעתיד לבא מביאו הקדוש ברוך הוא ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה. הללו בוכין, והללו בוכין. צדיקים בוכין ואומרים: היאך יכולנו לכבוש הר גבוה כזה! ורשעים בוכין ואומרים: היאך לא יכולנו לכבוש את חוט השערה הזה!
---	--

7. Dan Ariely (1967-, amerikai-izraeli pszichológus) blogjáról

<p>Hazudunk. Csalunk. Meglazítjuk a szabályokat. Széttörjük a szabályokat. És néha, ahogyan Görögország esetében látható, mindez összeadódik. Ami a meglepő, az az, hogy ettől még továbbra is kiváló, őszinte embereknek tartjuk magunkat. Annyira hatékonyak lettünk a saját hazug viselkedésünk igazolásában, hogy végső soron jól érezzük magunkat ebben az állapotban. [...] Ha körülötted mindenki átveri a rendszert, mi motivál téged arra, hogy kimaradj belőle?</p>	<p>We lie. We cheat. We bend the rules. We break the rules. And sometimes, as we've seen in Greece, it all adds up. But, remarkably, this doesn't stop us from thinking we're wonderful, honest people. We've become very good at justifying our dishonest behaviors so that, at the end of the day, we feel good about who we are. [...] When everyone around you is cheating the system, what's your motivation to be the one not playing along?</p>
<p>Három nappal az új könyvem (<i>Az őszinte igazság a hazugságról</i>) megjelenése után elektronikus másolatokat találtam néhány weboldalon, melyek illegális tartalmakra szakosodtak. Az egész könyv ott volt mindentűl, a borítóképpel, hivatkozással, és — a kedvencem — a szerzői jogok védelméről szóló szöveggel. [...] Egyszerre ironikus és fájdalmas, hogy egy becsületességről szóló könyvet illegálisan töltenek le.</p>	<p>Three days after publication of my new book, <i>The (Honest) Truth About Dishonesty</i>, I was able to find electronic copies on a few websites that specialize in illegal content. These were high quality versions of the book, including the images of the cover, the references, and — my favorite part— the copyright notice. [...] The irony of illegally downloading a book on dishonesty was painfully obvious.</p>

8. Mózes 1., 29:7 – Rási kommentárja

<p>Íme, a nap még hosszú, nincs itt az ideje a nyáj összegyűjtésének. Itassátok meg a nyáját és menjetek, legeltessetek!</p>	<p>וַיֹּאמֶר ה' עוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל לֹא־עַתָּה הָאֶסֶף הַמִּקְנֵה הַשְּׂקוּי הַצֹּאן וְלָכוּ רְעוּ.</p>
<p>Ahogy látta [a nyáját] pihenni, azt gondolta, hogy össze akarják gyűjteni a hazaútra, és nem akarnak tovább legeltetni. Azt mondta nekik: „Íme, a nap még hosszú”, azaz, ha munkások vagytok, nem dolgoztátok még le teljesen a napi munkát, ha pedig az állatok a tiéitek, még akkor is, „nincs itt az ideje a nyáj összegyűjtésének”.</p>	<p>לפי שראה אותם רובצים, כסבור שרוצים לאסוף המקנה הביתה ולא ירעו עוד, אמר להם ה' עוד היום גדול, כלומר אם שכירים אתם לא שלמתם פעולת היום, ואם הבהמות שלכם אף על פי כן לא עת האסף המקנה וגו'.</p>

9. Rabbi A. C. Feuer: Iggeres HaRamban / A Letter for the Ages, Introduction, p. xii.
(az Artscroll-Mesorah Publications engedélyével)

<p>Rámbán filozófiája a zsidóságról összetett, és nem lehet pontosan visszaadni néhány rövid sorban. Ennek ellenére, egy állandóan visszatérő gondolata, ami számos alkalommal felmerül: nem adattak a micvák másra, minthogy jobbá tegyék az emberiséget (ld. Mózes 5., 22:1-hez írt kommentárját). [...] Így, Rámbán szerint, I-ten elsősorban nem azért akarja, hogy az állatok felé kedvességet mutassunk, mert aggódik ezen teremtményeiért, hanem értünk, emberekért. Ha mi durván viselkedünk egy érző, élő teremtménnyel, azzal saját magunkba belevésünk egy kis adag kegyetlenséget.</p>	<p>Ramban's philosophy of Judaism is complex and cannot be adequately portrayed in a few short lines. Nevertheless, a theme which penetrates much of his thought is: לא נתנו המצות אלא לצרף בהם את הבריות, The sole purpose of G-d's mitzvos is to refine and purify mankind (see his commentary to Deut. 22:1). [...] Thus, according to Ramban, G-d insists that we display kindness toward animals, not so much because of His concern for these creatures, but because of His concern for us. If we act unkindly toward a feeling, living creature, we implant a streak of cruelty withing ourselves.</p>
--	---